

MEGHÍVÓ

a XVIII. századi osztály vitáülésére

2026. május 12., kedd, 15 óra

ELTE Humán Tudományok Kutatóközpontja Irodalomtudományi Kutatóintézet,
Tanácsterem (1118 Budapest, Ménesi út 11–13., 1. emelet III.)

SZÁSZ GÉZA

Közmondástól kolportázsig: Populáris műfajok és témák a francia *Enciklopédiában*

Peter Burke nyomán a közköltéssel, illetve az európai népi/populáris kultúra fejlődésével kapcsolatos egyik legnagyobb hatású megállapítás az, hogy az újkor 1650–1800 közötti másfél évszázadában megindult, illetve felgyorsult az elit és a népi kultúra szétválása. Ennek egyik velejárója, hogy a nyugat-európai társadalmak új elitjei éles elkülönülést tapasztaltak saját műveltségük és a „nép” műveltsége között, s ennek hangot is adtak, illetve az értelmiség egyes tagjai az új körülmények között veszni látszó népi tradíció elemeinek feltárásába, gyűjtésébe kezdtek, és konzerválásukra törekedtek. E tradíció felértékelődése olyan interpretációkhoz is vezethet, melyek szerint az elit kultúra „feltárás” előtti korban nem értékelte méltó módon a néphagyományt. Általánosnak tekinthető annak az időbeli időbeli párhuzamnak a figyelmen kívül hagyása is, ami e említett változás, valamint az egyetemes – és főként francia – felvilágosodás között fennáll. Érdeemes ugyanakkor rákérdezni a szellemi elit termékeire, látásmódjára is. Ebben nagy jelentőséggel bírhat az *Enciklopédia* vizsgálata, ugyanis, miközben a népnek szóló kolportázs- vagy ponyvairodalom a 15. század végén elindított egy sajátos soknyelvű európai populáris globalizációt, amelyben a témák, a figurák, a történetek terjedtek, keveredtek, variálódtak tájak, közösségek és nyelvek szerint, az *Enciklopédia* hasonló globalizációra törekedett a tudományokra, a művészetekre és a mesterségekre vonatkozó ismeretek terén – de kizárólag francia nyelven.

Az előadó a ma minden korábbinál jobban kutatható *Enciklopédia* populáris műfajokat, illetve jelenségeket tárgyaló szócikkeinek általunk készített fordításának alapján igyekszik megragadni a néphagyomány egyes elemeivel kapcsolatos filozofikus álláspontot, a szócikkek belső szervezőelőveit, forrásanyagát és egymáshoz való viszonyát, valamint az egyes populáris műfajok vagy jelenségek tárgyalásakor megfogalmazott irodalom- vagy társadalomkritikát.

Mindenkit szeretettel várunk!

Zoom: <https://uso6web.zoom.us/j/83267538072?pwd=DJEEo3JPtZ9OepWk6IFVwFhoJkoaRN.1>
Meeting ID: 832 6753 8072, Passcode: 997603